

A középiskolai statisztikai oktatás tapasztalatairól

Középiskoláinkban, helyesebben a volt „kereskedelmi” iskolákban a felszabadulás előtt statisztikai oktatás egyáltalán nem folyt. Ennek oka az akkori, kapitalista gazdasági rendszer felépítése volt, amelyben tudjuk jól, hogy nem volt cél az egyes vállalatok tevékenységéről és gazdasági helyzetéről pontos és hű adatokat szolgáltatni sem a felsőbb állami hatóságok részére és főleg nem a széles néptömegek felé. Így tehát szükségtelen volt, hogy a tanulókat bármilyen statisztikai oktatásban is részesítsék.

1945. után azonban nemcsak a gazdasági és politikai életben, hanem az oktatás terén is nagyarányú fejlődésnek és változásnak lehetünk tanúi, mert a régi helyébe lépő új — a szocializmus felé haladó — gazdasági rendszerünknek merőben új szakemberekre van szüksége, akik képzésének előfeltétele volt eddigi oktatási rendszerünk gyökeres megváltoztatása.

Tervgazdálkodásunk megteremtése újabb követelményekkel lép fel a népgazdaság valamennyi ágával szemben a tervteljesítés és akkumuláció terén egyaránt. Mindehhez fejlett számviteli rendszer kiépítésére van szükség, amely az eléje tűzött feladatokat gyorsan és jól meg tudja oldani.

Elsőzben csak az idej, 1951—52-es tanévben kapott helyet a középiskolai oktatásban a statisztika, mint önálló tárgy. Eppen ezért még elég nagyszámban fordulnak elő nehézségek és hiányosságok a statisztikai oktatás terén. Statisztikai oktatásunknak hatalmas feladatokat kell megoldania, olyan statisztikai szakembereket kell kiképeznie és szocialista szellemben nevelnie, akik kellő időben és számban, megfelelő gyakorlati tudással a népgazdaságunkban felmerülő feladatok megoldására alkalma-

sak lesznek. Jelenlegi statisztikai oktatásunk mellett azonban ez még kisebb-nagyobb akadályokba ütközik, amelyeknek legyőzése előttünk álló legközelebbi feladatunk. Ahhoz, hogy ezt a feladatot meg is tudjuk oldani, szükségesnek tartjuk rámutatni a statisztikai oktatás terén jelenleg tapasztalható hiányosságokra.

A statisztika oktatásának első és legnagyobb nehézsége, hogy nincs megfelelő rendszerezésű statisztikai tankönyvünk. A jelenlegi tankönyv ugyan dióhéjban közli a megfelelő statisztikai fogalmakat, eljárási módokat, de ezeknek a stílusa olyan merev és nehézkes, sőt helyenként hiányos is, hogy ebből a tankönyvből középiskolai tanuló, átlagosan 16—17 éves korban, nem látja elég világosan az összefüggéseket. Ezt megnehezíti az, hogy a fogalmak és számítások megmagyarázására a tankönyv csak egyes és sok helyütt összefüggéstelen példákat hoz fel, a szaktanár részére pedig nem szolgáltat teljes kidolgozással ellátott példátárt, úgy hogy a szaktanár sem látja világosan, hogy a könyvben felsorolt esetleges egy-két példa a tervgazdaság fejlődése következtében időszerű-e még és közölhető-e a tanulóval. A legfontosabb volna tehát és ez a statisztikai oktatás eredményességét nagymértékben növelné, ha a szaktanárok a legrövidebb idő alatt az oktatás céljaira bő példákat tartalmazó, kidolgozott példátárat kapnának. Mert az elméleti oktatás csak akkor lesz igazán eredményes, ha ehhez a tanulók még az iskolában megfelelő gyakorlati tapasztalattal is elsajátítanak. Nem elégedhetünk meg azzal, hogy olyan statisztikai dolgozókat adunk népgazdaságunknak, akik pl. nagyon jól tudják, hogy „a munkatermelékenysége végeredményben az új társadalmi rendszer szempontjából a legfontosabb, legfőbb dolog”, de azt már kevésbé tudják meg-

mondani, illetve kiszámítani, hogy egy üzemben ténylegesen hogyan emelkedett a termelékenység. Itt meg kell jegyezni, hogy ez annyival fontosabb, mert hiszen ez a tárgy nemcsak a tanulók részére új, hanem a szaktanárok részére is egészen új terület.

A második nehézség a nyomtatványok kérdése. Mi tanítunk statisztikát elméleti síkon, de ugyanakkor nem tudjuk szemléltetni a jelenleg érvényben lévő nyomtatványokat. Ha sikerül is nehezen az üzemek-től egy-két statisztikai beszámoló nyomtatványt szerezni, a legtöbbször kiderül, hogy az már idejét múltá és gyakorlatilag tárgytalan. Itt is fontos követelmény volna, hogy az iskolákat lássák el a szükséges statisztikai beszámoló nyomtatványokkal, mert ezeknek pusztá kiosztása is már nagyfokú érdeklődést kelt a tanulóknban, kitöltésükkel pedig összhangot lehetne teremteni a számvitel másik ágának oktatásával.

Az eredményes oktatáshoz okvetlenül hozzátartozik, hogy a szaktanár a táblán megfelelően szemléltesse mai adatszolgáltatásunk teljes rendszerét és az adatszolgáltatásnak a legalsóbb szervektől egészen a Statisztikai Hivatalig menő útját.

Továbbá feltétlenül meg kellene vizsgálni a statisztika jelenlegi oktatásának a matematikával való összefüggését is. A helyzet jelenleg az, hogy a számvitel-szakos tanárok tanítják a statisztikát általában, míg a statisztika gazdaság-számítási részét a matematikában is tanulják a növendékek. Ebből az az elentmondás származik, hogy a növendékek gazdaság számítási vonalon már jóval előbb vannak akkor, amikor a tanterv szerint a statisztika mint különálló tantárgy a III. évfolyamban tárgyalásra kerül. És itt jelentkezik a tanulók részéről bizonyos érdeklenség a tantárgy iránt, miután olyan alapfogalmak kerülnek tárgyalásra, amelyeknél ők számítási vonalon már jóval előbbre vannak.

E hiányosságok ellenére a tanulóknál meg van az érdeklődés a tervgazdálkodás kérdéseiről és különösen érdeklődnek a tervgazdálkodás fejlődésének statisztikai kiértékelésénél. Az érdeklődés akkor volna azonban teljes, — amint már a fentiekben rámutattunk, — ha az összes az iparban számolásra kerülő kérdőíveket a számvittel kapcsolatban kidolgozott műveletterv alapján a tanulókkal kitölthetnénk, ezeket kiértékelnénk, nemcsak indexekkel, hanem szövegesen is és így rámutatnánk a vállalat fejlődésére, a vállalat fejlődését előmozdító okokra és ugyanakkor láthatnák a tanulók a lemaradásokat is és ezeknek okait. Ehhez azonban szükséges volna, hogy a szaktanárok a Statisztikai Hivaltól a megfelelő fiktív adatokat, magyarázattal ellátva megkaphatnák.

Nem utolsó sorban nagymértékben emelné a statisztikai oktatás eredményességét és fokozná a tanulók érdeklődését a tárgy iránt, ha a statisztika anyagát akár mint önálló tárgyat, akár más tárgyakkal pl. számvittel, üzem tervgazdasági ismeretekkel összekapcsolva a képesítő vizsga anyagába felvennénk. Ez serkentene a tanulókat a statisztikával való elmélyültebb foglalkozásra és egyik biztosítéka lenne a középiskolákból kikerülő statisztikai dolgozók megfelelőbb szak tudásának.

Míndezeket összefoglalva a statisztika oktatás jelenlegi rendszerének leggyengébb pontja, hogy még nem látnak a tanulók kellő kapcsolatot az eleven gyakorlat és elmélet között. Ennek megoldása a leg-sürgősebb feladat ahhoz, hogy rohamosan fejlődő népgazdaságunk statisztikai szakemberekben megkaphassa a szükséges utánpótlást.

Boros Gáborné és Rajna Odóné
középszkolai szaktanárok